

Galesia **Pol Galesia nibi bi kalip köp kalı** **kliñ rıka**

¹Yad Pol, bi Jisas manö ud arep ap midpin. Pen wög gipin anıbu, nıbi bi rımnap haglö aka gası yad ke nınem gagpin; Jisas Kraıs abe, Nap nıp gö uraka u abe, kale apil mıhau nöp haglö gipin.

²Hon añ mam Kraıs pig midpun gai i, kalöp añ mam Kraıs lau adö Galesia Propins midpim gau, “Kale midpim?” a gabun.

³Bap God abe, Bi Kub hon Jisas Kraıs abe, kalöp mög nıñmil abad midlö mid aij gimim. ⁴Hon nan si nan naij göl gi midaino pen Bi Kub hon Jisas Kraıs, Bap hon God haga manö u udöm, nan si nan naij gipun gau prı u hik gi yunam, a göm, hanıp nan a göm ilön udöm uma. Uma u, nıbi bi nan si nan naij gimıdal anı gau midaino, hanıp ud kamıñ yunıg uma. * ⁵Anıb u, God Bap hon hib nıpe u pör pör nöp hagno adö arnım. Anıb unbö rö aij.

Jisas hanıp nan a göm uma manö aij anıbu nöp nıñ udun

⁶Yad gası iru yabıl nıñbin. God kalöp mög nıñöm, Jisas nıp hagö, kalöp a göm uma u pen yıñıd nöp God nıp arö gimim, manö aij nıpe u arö gimim, manö hain nıbö ke daubal rımnap, manö i manö aij, a gimim, nıñ udnıg gabim. ⁷Manö anıbu, Kraıs manö aij u wasö; yıharıñ nıbi bi

* **1:4:** Gal 2:20

rɪmnap apöm, manö piral ke nɪbö rɪmnap kalöp haglö, kale dui gɪmim, “Manö anɪbu nɪɲun aka?” gɪmim gasɪ u nɪɲabim. * 8 Kraiſ manö aij kalöp nöd hag ñɪno u, manö nɪɲö yabɪɫ u hag ñɪno. Pen hon ke aka ejol kumi kabö adö laɲ nɪbö ap apöm, manö ke nɪbö manö piral rɪmnap kalöp hag ñɪnab u, God bɪ anɪbu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au mɪdnab u aij. * 9 Manö anɪbu kalöp kauyaɲ hagabin. Bɪ ap apöm, manö aij nöd nɪɲ udpe u ba gau löm, manö ke nɪbö manö piral rɪmnap kalöp hag ñɪnab u, God bɪ anɪbu hagö mab ke pör inab u aram pör pör nöp au mɪdnab u aij.

10 Manö hagabin anɪbi, nɪbi bɪ gau hib yad u haglö adö araɲ, a gem, hagagabin. God yɪp nɪɲöm ñɪñɪ lɪnɪm a gem hagabin. Yad nɪbi bɪ gau kalɪp wañ wañ göl gɪ hagagabin. Ai gɪnɪg: yad anɪg gem wañ wañ göl gɪ hagbnep u, Kraiſ wög gɪ ñeb bɪ nɪpe ap mɪdagbnep. *

God nöp hagö Pol wög nɪpe gɪmɪdöp

11 Añ mam bɪ. Yad kalöp nɪɲö hagabin. Manö aij kalöp nöd hag ñɪnö u, nɪbi bɪ manö hagpal rö wasö. * 12 Manö anɪbu, bɪ ap hagö nɪɲagnö; manö anɪbu bɪ ap yɪp hag ñö udagnö. Jisas Kraiſ nɪpe ke nöp yɪp waiö hag ñö nɪɲnö.

13 Pen nöd yad Juda nɪbi bɪ gasɪ nɪɲmɪdal rö gasɪ nɪɲmɪdin u, kale nɪɲbim. God nɪbi bɪ nɪpe gau böɲ nöp umlaɲ, a gem, kalɪp gɪ naij yabɪɫ gɪmɪdin. * 14 Bac bɪ manö u nɪɲ udem, klö

* 1:7: Ap 15:1,24 * 1:8: 1Ko 16:22 * 1:10: 1De 2:4 * 1:11:

Mad 16:17 * 1:13: Ap 8:3

yabił gi+mi+din; bi Juda yad aip adip adip kub gi+no gau, kale gi+mi+dal rö wasö, yad añi Juda lo manö niñ aij yabił gem, bac bi hagmi+dal rö kłö gem gi+mi+din. *

¹⁵ Pen ami yi+p yag dauaga ñin u, God yi+p mög niñöm ud wög gi ñeb bi ni+pe ap hag la. Hainö kub gi+nö, God ni+pe ke aij ga ñin u nöp, * ¹⁶ Ñi yad Jisas Pol ni+p yamnö, niñ aij göm, Juda ni+bi bi wasö gau kalip manö aij yad u hag ñi aij gi+nab, a göm, Ñi ni+pe yi+p yamö, niñ aij gi+nö. Anig gö, Jisas manö u aigege rö mi+döp, a gem, ni+bi bi ri+mnap hag niñagnö. ¹⁷ Pen Jisas nöd hag lö manö aij ud arep bi ni+pe mi+deila gau kalip niñnam, a gem, Jerusalem aragnö. Yi+harin ram mi+nöñ mi+lö kub Arebia am mi+dem, ado gi apem, daun kub Damaskas mi+dm+din. ¹⁸ Mi mi+hau ni+gan inö, Pida Jerusalem mi+deia u niñni+g amem, ni+pe aip ñin iru mi+dagainö; yi+harin ñin unbö ajip böñ dan mi+dainö. * ¹⁹ Pen yad bi Jisas manö ud arep ri+mnap halö niñagnö; Pida aip Jisas ni+mam Jems aip kalip nöp niñnö. ²⁰ Manö kal+ kliñ ri+kabin ani+bi, God niñ mi+döp u, kalöp niñö yabił hagabin.

²¹ Pen yad hainö Siria Propins amem, Silisia Propins amem, gi+nö. * ²² Nöd ñin ani+bu, ni+bi bi Krai+ lau adö Judia ram mi+nöñ pro ke ke mi+deila gau amgö magö kale u yi+p niñagla u ²³ pen ni+bi bi ri+mnap manö yad u yag damöm hagla, “Bi Jisas manö aij ni+pe u hag juöm, hanip gi naij göm gi+mi+döp bi u, mi+ñi Jisas manö aij u ni+bi bi gau

* **1:14:** Ap 22:3 * **1:15:** Ais 49:1; Gal 2:7 * **1:18:** Ap 9:26

* **1:21:** Ap 9:30

kalip hag ñi ajab,” a gïlö ²⁴ niñöm God hib nipe u haglö adö armidöp.

2

Pol Kraiss manö aij ud arep bi rimnap aip magum göm, manö hag jim ñila

¹ Pen mid damem, mi in unbö sidun böj dan lugö, mam Banabas hol bi mihau, Daidas nip ut gi Jerusalem arno. * ² God yip waiö hagö Jerusalem arno. Amun, nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau aip am migam ap bis gun, kale nihön rö hagöl, a gem, Juda nibi bi wasö gau kalip manö aij nihön rö hagamidin manö anibu kalip hag yamnö. Wög nöd ginö u abe wög hainö ginam u abe lug pakagnim a gem, manö anibu kalip hag aij ginö.

³ Bi yad Daidas nipe Grik nibö u pen nip hañ rib gi dö ginab a göm hagagla. ⁴ Pen bi rimnap pir alöm, Kraiss Jisas bi nipe rö löm, agamij apöm hon aip ut gi mideila. Pen hon Kraiss Jisas nip cig midun, Juda lo manö ke ke adö u gagun, mid aij gimidun rö, kale niñlö, hibur kale naj ga. Juda lo manö ke ke adö u gilan, a göm, apöm manö piral anibu hagla. * ⁵ Pen Kraiss manö aij u manö niñö nöp midnim, niñöm kale manö niñö anibu nöp niñ udmim, a gun, manö piral hagla anibu udagno.

⁶ Pen nibi bi Jisas nip niñ udla bi kub rö midmidal gau kale yip manö rimnap hagagla. Bi kub rö hagabin pen kale bi kub aka bi pro u yip nan yiharñ rö löp. God nipe bi kub ud aij ginam

* **2:1:** Ap 15:2 * **2:4:** Gal 1:7; 5:1,13

bi pro ud aij gagnam a göm gasi anibu rö niṅagöp.
 7 Pen kale niṅla, God niṅpe Pida abe yip abe manö aij niṅpe hag ṅi ajep wög anibu hag la. God Pida niṅp hag lö, hañ riṅb gi dö giṅpal niṅbi bi gau kalip hag ṅi ajm+döp rö u, yip u rö nöṅp hag lö, hañ riṅb gi dö gagpal niṅbi bi gau kalip hag ṅi ajm+din. *
 8 Anib u niṅöm me hagla, “God Pida niṅp klö niṅpe ṅöm abad m+dö niṅöl gi, niṅpe am hañ riṅb gi dö giṅpal niṅbi bi gau kalip Kraiss manö aij ud areṅp bi m+döp rö, Pol niṅp u rö nöṅp klö niṅpe ṅöm abad m+dö niṅöl gi, niṅpe am hañ riṅb gi dö gagpal niṅbi bi gau kalip Kraiss manö aij ud areṅp bi m+döp,” a giṅla. 9 Jems, Pida, Jon kalip bi kub a giṅpal bi gau, God yip wög anibu ṅa niṅla u me, wög hon adö aṅi giṅpun, a göm, Banabas halip bi m+hau ṅimago pakla. Anig göl hon manö hag adö aṅi lino niṅöm kale hagla, “Banabas Pol bi m+hau ammil Juda niṅbi bi wasö gau kalip Kraiss manö aij u hag ṅimil, hon am hañ riṅb gi dö giṅpal niṅbi bi gau kalip Kraiss manö aij u hag ṅun,” a giṅla.
 10 Pen kale manö aṅi ap hagöm hagla, “Ammil ram m+inöṅ anib gau ajmil, niṅbi bi Jisas niṅp niṅ udpal gau kalip hagaimil, niṅbi bi mög gep rö Jerusalem i m+dpal gau kalip hauṅ gagöl; kalip mani r+mnayp yuöl,” a giṅla. Manö hagla anibu, yip aij ga adö u nöṅp hagla. *

Pol Pida niṅp hag ga

11 Pen hainö Pida daun kub Adiok apöm, adö unbö ke gö, gi aij gagöp, a gem, niṅp waiö hag giṅnö. 12 Nihön giṅig: niṅpe nöṅp Juda niṅbi bi wasö

* 2:7: Ap 22:21 * 2:10: Ap 11:29-30

an gau midöm, nibi bi Jisas nip niη udla gau aip nan jim ñöl ñiηmidöp. Pen hainö Jems bi nipe rimnap Jerusalem nibö aula. Jems bi gau yip hagnaböl, “Bi hañ rib gi dö gagpal gau aip nihön ginig nan ñiηabön,” a ginaböl, a göm, piñiη göm, hainö Juda nibi bi wasö gau aip nan ñiηaga. *
 13 Anig gö, Juda nibi bi nödj ju am ram minöη anib gau mideila gau, piral ga anibu niηöm, u rö nöp gila. Pen mam Banabas u rö nöp niηöm, kale gila adö anibu hain ga.

14 Pen Jisas manö aij u anig arö geila u niηem, nibi bi gau magöηhalö niηmidlö niηöl gi, yad Pida nip hagnö, “Ne bi Juda nibö u pen Juda nibi bi wasö gau rö midmidan. Pen miñi nihön ginig ke asik limön, Juda nibi bi wasö gau kalip, hon Juda nibi bi gipun gipun rö g+mim, a g+mön, hagabön?” ö ginö.

15 Ami bapi hanip yag daula u, Juda nibi bi yag daula. Hanip Juda nibi bi wasö gau rö yag dauagla. 16 Pen hon Juda nibi bi niηbun, nibi bi lo manö adö u g+lö arö, God niηöm, nibi bi kamiη aij yad a göm hagnab. Nibi bi gau Jisas Kraiss hanip a göm uma, a göm, nip niη udpal nibi bi gau nöp me, God niηöm, nibi bi kamiη aij yad, a ginab. Hon u rö nöp lo manö adö u g+ino arö, God niηö nibi bi kamiη aij nipe midagpun. Kraiss Jisas hanip a göm uma, a gun, nip niη udno niηöl gi, God niηö nibi bi kamiη aij nipe gau midpun. *

17 Gasi hon niηbun u, Kraiss manö aij u niη udno, Kraiss hanip ud nipe ke aip ud jim ñi l+inab

* 2:12: Ap 11:3 * 2:16: Ap 15:10-11; Ro 3:20-28; Gal 3:11

u me, God nipe hanip nibi bi kamij aij yad a ginab. Pen Kraiss manö aij u niñun, hon nibi bi magorhalö nan si nan naj gipun u waiö niñbun. Hon Juda nibi bi niñbun, Juda nibi bi wasö gau nibi bi nan si nan naj gep midpal rö, hon ke u rö nöp midpun. Anig göp u, nibi bi rimnap hagnaböl, Kraiss nan si nan naj gep nagt u gt pidöñ linab a ginaböl. Pen wasö yabıt. ¹⁸ Hon uri niñbun, Juda lo manö ke ke hagöp rö gino, God wö ralöm hanip nibi bi kamij aij nipe midpim a gagnab. Hon uri niñbun manö anıbu manö pir alep. Pen yad manö pıral manö nöd nıbö anıbu kauyan nibi bi gau manö niñö rö hag nınabin u, yad nan si nan naj ginabin. ¹⁹ Lo manö yıp al pak la niñöm uri yad wıp he rö midem lo manö u niñagpin. Pen uri yad God nıp aij gınım adö u nöp gınam. Kraiss mab ba lan al pak lıla u, yıp Kraiss aıp al pak lılo umnö. ²⁰ God Nı nıpe yıp mög niñöm uma u, yad nıp cig gem me, nıpe uma u, yad aıp umlo. Anıb u, nıp cig gem, nöd midmidin rö midagpin. Kraiss yad anı danı kamij midöp. Miñi kamij yabıt midem, nıp gası niñöl gt, yıp gası nıöb adö u nöp gıpin. * ²¹ God nıpe nibi bi gau kalıp mög niñöm rau adog uda manö aij u hag juagnabin. Nibi bi gau lo manö ke ke adö u gılo arö, God niñöm, nibi bi kamij aij yad, a gıböp u, Kraiss hanip uma u yıharıñ umböp.

3

Nan ktiñ aij gımıdal rö wasö; Jisas nıp cig gun me, God aıp jım nıöl mideinabun

* 2:20: Gal 1:4

¹ Galesia nîbi bî, kale gasî aij mîdagöp. Bî an gö kalöp hauł halö löp. Hon Jisas Kraıs nîp mab ba laŋ al rîbîk lîla manö aij u hag ñî aij gîno nîŋbe. ² Pen yad kalöp manö añî ap hag nîŋabin. Kale nöd nîhön nîhön gaibe, God nîpe Ana nîpe u kalöp ñaŋ Kale lo manö hagöp rö gîpe, God nîpe Ana nîpe u kalöp yua aka kale manö aij hag ñîno u nîŋ udpe, God nîpe Ana nîpe u kalöp yuaŋ ³ God Ana u nîp udmim me, nîbi bî kamîŋ aij nîpe mîdpim u pen mîñî hauł alö, kłö hon ke gun, mîd aij gînabun, a gîmim, nîŋbim aka? ⁴ Nöd Kraıs nîp nîŋ udpe, kalöp gî naij yabîł gîla ñîn u, nîp arö gagpe. Pen mîñî nîhön gînîg, lo manö ap haglö, manö kale anîbu udmim, Kraıs nîp arö gînîg gabim? ⁵ Yîp hagpe nîŋîn. Kale lo manö hagöp rö gîpe, God nîpe Ana nîpe u kalöp yuöm nan gagep rö aŋ kale gau göp aka kale Kraıs manö aij nîŋmim nîŋ udpe, God nîpe Ana nîpe u kalöp ñöm nan gagep rö aŋ kale gau göp?

⁶ Pen Ebrahim nîp gasî nîŋmim. God Manö u kalî kłîñ rîköm hagla, “Ebrahim God manö haga u nîŋ uda nîŋöm God nîp, bî kamîŋ aij yad, a ga,” a gîla. *

⁷ Anîb u, nîŋim. Nîbi bî God Manö hagöp u nîŋöm, “Nîŋö hagöp,” a göm nîŋ udpal gau, Ebrahim rîdîk nîpe mîdpal. ⁸ God Manö hadame gau haga, Juda nîbi bî wasö gau, God manö hagöp u nîŋ udlö, God kalîp nîbi bî kamîŋ aij yad a gînab, a ga. Adö anîbu nöp, God Manö hadame nöp Kraıs manö aij u Ebrahim nîp haga, “Ne mîdpan u me, God nîpe nîbi bî gau magöŋhalö

* **3:6:** Jen 12:3; Ro 4:3,16

nan aij ñinab,” a ga. ⁹ Ebrahim God manö haga u niñ udö, God niñ ud aij ga rö, niñi bi God Manö hagöp u niñöm, niñö hagöp a göm niñ udpal gau, kalip u rö nöp ud aij ginab.

¹⁰ Pen niñi bi lo manö adö u nöp niñun gino, God hanip udnab, a gipal niñi bi gau, ilön kub yabi udnaböl. Niñön ginig: God Manö u kali kliñ riköm hagla, “Niñi bi an, God lo manö kali kliñ rikla rikla rö magöñhalö hain gagnab u, ilön kub udnab,” a gila. *

¹¹ Pen manö ap God Manö kali kliñ riköm hagla, “Niñi bi yip niñ udpal gau nöp me, niñi bi kamij aij yad midöm, kamij mideinaböl,” a gila. Anib u niñbun, niñi bi lo manö adö u nöp niñöm gilö arnab gau, God niñi bi kamij aij yad, a göm, kalip udagnab. * ¹² Pen lo manö hagöp rö gep u ke, Krais manö aij u niñ udep u ke. Niñi bi lo manö hagöp rö klö hon ke ginabun a ginaböl u, dui ginaböl. God Manö kali kliñ riköm hagla, “Bi lo manö ke ke magöñhalö hain ginab bi anibu me kamij arnab,” a gila. ¹³ Hon God lo manö adö u gi wasö niñun, ilön kub udnig gino u pen Krais ilön kub anibu udöm hanip rau adog uda. God Manö kali kliñ riköm hagla, “Mab ba lan al pak lilö umnaböl bi gau, God niñe ke pen ñö, ilön udnaböl,” a gila. * ¹⁴ Pen Krais hanip rau adog uda u, God Ebrahim niñ manö aij haga u, Krais Jisas gö Juda niñi bi wasö gau nan aij anibu udöl a göm, anig ga. Juda niñi bi wasö gau manö aij anibu niñ udlö, God niñe Ana niñe hanip Krais

* **3:10:** Dud 27:26 * **3:11:** Gal 2:16 * **3:13:** Ro 8:3; Dud 21:23

nibi bi nipe ñinig ga.

Lo manö u ke; God ginabin a göm hag la manö u ke

¹⁵ Añ mam bi. Yad kalöp manö ap hagnam. Bi rïmnap manö hag adö añt löm, hagnaböl rö nöp ginaböl. Bi ap apöm manö rïb rïköm hałowatö gagnab. ¹⁶ God nipe Ebrahim aip ñi nipe aip manö niñö hag lep hagöm haga u, God Manö anibu kalï kliñ rïköm, “Ñi gau aip,” kalï kliñ rïkagla; “Ñi ne u aip,” kalï kliñ rïkla. Ñi añi hagla anibu, Krais nïp nöp hagla. * ¹⁷ Pen yad hagabin u, God Ebrahim nïp ginabin a göm hag la manö u, mï iru nöp (430) mïd damöm, hainö God lo manö u ña. Lo manö hainö ña anibu, aige göl göm manö niñö hag lep nöd haga u nan yïharïñ rö ðk gi yu ke gau yunab? Anig gagnab. * ¹⁸ Pen nibi bi lo manö hain gölö God nan aij ñiböp u, God nöd anig ginabin a ga manö u gasi niñöl gi mïdöm nan aij ñagböp. Pen God nipe Ebrahim nïp nöd haga manö anibu nöp gasi niñöl gi mïdöm, nipe ke Ebrahim nïp haga rö nöp ga. *

¹⁹ Pen kale hagnabim, “God Ebrahim nïp nan aij haga u yïharïñ ñöb u rö, God nipe niñön ginig lo manö ña?” ö ginabim. Pen God nöd yabï Ebrahim nïp manö haga; hainö yabï ñi haga u aua. Pen ñin añ au nibi bi nan si nan naij ke ke gimïdal rö, kale naij gimïdal u niñöl a göm, God kalïp lo manö ña. Pen lo manö u, God ejol gau nöp dap bi ap nïp ñeila, nipe pen dam nibi bi

* **3:16:** Jen 12:9 * **3:17:** Eks 12:40 * **3:18:** Ro 4:14

gau kalip hag ña. * 20 Pen Ebrahim ñi nipe ginab manö haga anibu manö kub yabiñ u me, God nipe ke apöm Ebrahim nip haga.

Lo manö u hanip gasi rimid ukab

21 Kale gasi ap niñmim hagnabim, “God hanip manö mihöp haga. Pen lo manö haga anibu, yad ginabin a göm manö niñö hag la manö anibu aip adip adip midagöp,” a ginabim. “Manö anib mihau ke ke midöp,” a ginabim. Pen manö ke ke wasö. God nibi bi kamij midep lo manö ap hagaiböp, hon lo adö anibu nöp niñun gino, God nipe niñöm hanip nibi bi kamij aij nipe a giböp. Pen lo anibu rö ap hagaga. * 22 God Manö kalikliñ rikla rö nöp midöp. Nibi bi ram mñonj gau magöñhalö nan si nan naj adö u gilö gilö, gac anibu kalip wam wam gö, ke kamij aröl rö lagöp. Pen nibi bi Jisas Krais nip niñ udnaböl gau, God ginabin a göm hag la rö, nan aij haga anibu kalip ñinab.

23 Pen Krais auaga ñin u, nip niñ udagno u me, lo manö hanip bi nagiman waryö raul añ yan midpal rö u, gi gígabö ga. * 24 Hanip gígabö göm, gasi rimid uk damöm, gasi ñö niñöl gi midno, Krais auö, manö aij nipe u niñ udno, God hanip nibi bi kamij aij nipe a göp. * 25 Krais manö aij u niñ udpun u me, uri lo manö hanip gasi rimid uk dam gagöp. 26 Kale Krais Jisas nip niñ udpim u me, kale magöñhalö God ñi pai nipe midpim. * 27 Kale ñig pakmim Krais nip cig gipim u me, ke

* 3:19: Ro 5:20; Ap 7:38 * 3:21: Ro 8:2-4 * 3:23: Gal 4:3

* 3:24: Ro 10:4 * 3:26: Jon 1:12

hain n̄bö Kraiss n̄pe ke rō halu l̄bim. * 28 An̄b u, Juda īl u ke, Grik īl u ke m̄dagpim; n̄bi b̄i naḡi w̄ög ḡipim gau ke, n̄bi b̄i gas̄t kale ke n̄iṅmim ḡipim gau ke m̄dagpim; n̄bi īl u ke, b̄i īl u ke m̄dagpim; kale Kraiss Jisas n̄bi b̄i n̄pe m̄dpim rō, īl añ̄i yab̄iḷ m̄dpim. *

29 Kale n̄bi b̄i Kraiss lau adō m̄dpim u, kale Ebrahim n̄bi b̄i īl n̄pe m̄dpim n̄iṅm̄ God Ebrahim n̄p ḡinabin a ḡöm haga u, kalöp u rō n̄öp ḡinab. *

4

Kraiss n̄öp gö God ñ̄i pai n̄pe m̄dpun

1 Manō yad hagabin u an̄g göl m̄döp: n̄bi b̄i gau umlō, nan kale gau ñ̄i pai kale gau kal̄p hag l̄bal. An̄b u, ñ̄i pai an̄b gau nan iru m̄döp u pen kale ñ̄i pai pro m̄dpal rō, kale n̄bi b̄i naḡi w̄ög ḡipal rō n̄öp m̄dpal. 2 Pen n̄bi b̄i ñ̄i pai an̄b gau kal̄p abad m̄dpal gau, an̄g an̄g ḡimim, a ḡöm, hag damöm, mani nan kale gau abad m̄dlō m̄dlō, nap hag la ñ̄in u n̄öp, nan kale an̄b gau udpal. 3 Pen an̄b unbö rō n̄öp, hon ñ̄i pai pro rō m̄dun gas̄t n̄iṅ aij gagun, k̄jaki, wip haj̄t, nan n̄ihön n̄ihön gau manō n̄ihön hagla u udun, kal̄p n̄bi b̄i naḡi w̄ög gep rō m̄dm̄dun. * 4 Pen God hag la ñ̄in u hadō aua u me, God Ñ̄i n̄pe u n̄p yuö, Juda n̄bi ap Ñ̄i an̄bu n̄p yag daua. Yag dauö, n̄pe Juda lo manō adō u n̄iṅm̄, m̄id damöm, * 5 Juda n̄bi b̄i lo manō n̄iṅbal gau rau

* 3:27: Ro 6:3 * 3:28: Ro 10:12 * 3:29: Ro 4:13 * 4:3: Kol 2:20 * 4:4: Jon 1:14; Ro 1:3

adog uda. Kalip rau adog uda u, hon God ñi pai nipe yabił rö m+deinabun a göm ga. ⁶ Kale ñi pai nipe yabił m+dpim rö, God nipe Ñi nipe Ana nipe u yuö, Ana u apöm hanip ał ba göp u me, God nip “Aba,* Bapi,” a gipun. ^{*} ⁷ Anıb u, kale nıbi bı, Seden nip nıbi bı nagı wög gep rö m+dm+dim gau, m+ñi God ñi pai nipe m+dpim u me, God ñi pai nipe kalip manö niñö hag lep hagöm, “Kalöp nan aij gau ñinabin,” a ga manö u, manö kale yabił.

Pol Galesia nıbi bı, “Kalöp gası iru niñabin,” a ga

⁸ Pen nöd God nip niñ udagm+dim ñin u, kale nıbi bı nagı wög gep rö m+dmim, nan pıral gau sabe göl gi, piñin göl gi, gi m+id dammim, m+id aij gagm+dim. ⁹ Pen m+ñi God nip niñ udpim. Pen kale nip niñmim udagpe; nıpe nöp kalöp niñöm uda. Pen niñön giñig kale ado gi ammim, nöd gi naij gi+m+dim rö kauyañ giñig gabim? Gabim anıbu, kauyañ nıbi bı nagı wög gep gau rö ułham m+idun, a gi+mim, gabim aka? ¹⁰ Pör ñin kub a gıpal u nöp niñmim, rakın kub a gıpal u nöp niñmim, sidö kub a gıpal u nöp niñmim, mi kub a gıpal u nöp niñmim gıpim. Anig gi+mim, gi naij gıpim. ^{*} ¹¹ Anıb u, yad manö aij kalöp hag ñinö niñbe u, m+ñi arö giñig gabim rö löp a gem, kalöp gası iru niñabin.

¹² Añ mam bı. Yad kalöp mög niñem hagabin! Yad nöd Juda lo manö niñm+dim rö arö gem, kale yiñharıñ m+dm+dim rö m+dpin u, kale u rö nöp lo

* **4:6:** Jisas Arameik manö hagm+döp. “Aba” a ga manö magö anıbu il u “Bapi.” * **4:6:** Ro 8:15-17 * **4:10:** Ro 14:5; Kol 2:16

manö anıbu arö gımim, yad mıdpin rö mıdmim. Nöd kale yıp gı naj gagpe. ¹³ Kale nıñbim, nöd yıp nan ga u me, am ram mınönj kale u mıdem, kalöp manö aij u hag ñınö. ¹⁴ Yad nan gaia u, kale uıtham mıdaibe pen yıp iru nıñmim, arö gagpe; God ejol ap aka Kraıs Jısas nıp ke ud aij gıbep rö u, yıp unbö rö nöp ud aij gıpe me. ¹⁵ Kale nöd mıñ mıñ yabıt gımim yıp ud aij gımim, mög nıñmim, amgö magö kale gau ud ju yıp ñeb rö lıböp, haıöwaıö ud ju ñıbep. ¹⁶ Pen mıñi yıp nıñhön gınıg arö gıpim? Manö nıñjö hagnö adö u nıñmim mulu lugö yıp iru nıñbim aka?

¹⁷ Nıbi bı kalöp rımıd ukpal gau, kale gası naj nıñjöm anıg gıpal. Pol bı gau arö gımim, manö hon hagnun u nöp hain gımim a göm anıg gıpal. ¹⁸ Nıbi bı klö göm kalöp gı aij gınaböl u aij. Pen kale pör nöp anıg göl. Yad kale aip mıdeinabin ñın u abe, mılö gau mıdeinabin ñın u abe kalöp gası nıñjöm gı aij gınaböl u aij. Pen yad mılö gau mıdeinabin ñın u kalöp pıral gıpal u, aij gagöp.

¹⁹ Pen ñı pai mıdmagö yad gau. Nöd, “Kraıs manö aij u hag ñınö, nıñ udlö, Kraıs kalıp anı danı mıdeıanı,” a gem, kalöp hag ñı aij gımıdın u, nıbi gau ñı pai yag daunıg gııö, ilön kub göp rö u, yıp ga. Pen mıñi kauyanı Kraıs kalöp anı danı mıdeıanı a gem, kalöp hag ñı aij gabin u, nıbi ñı pai yag daunıg gııö, ilön göp rö u, yıp kauyanı gab. ²⁰ Yad kale aip mıdaıbnep u, manö mai udem hagnam, a gem, nıñbnep u pen mılö gai i mıdpin u me, yad kalöp gası iru nıñjö, gası yad rıkö auub.

²¹ Pen kale lo manö nöp nıñjun, a gıpim gau, lo manö rımnap nıñagmim rö löp. ²² Manö anıbu

kalı kliñ rıköm hagla, “Ebrahim ñı mıhöp yag daua. Ñı nıpe ap, nıbi praj ap Ebrahim nıbin u nıp nagı wög gımdöp nıbi u nıp udöm yag daua; ñı nıpe ap, nıbin nıpe yabıt u aip yag daua,” a gıla. * ²³ Nıbin nagı wög gımdöp ñı yag daua u, ñı pai yag daubal rö nöp yag daua; pen nıbin nöd u, ñı pai wem mıdöm, God Ebrahim nıp ñı ap yag daunabön a göm manö hag la rö, ñı ap yag daua. *

²⁴ Aiud adö anıbu rö, manö rımnap ba gau mıdöp. Nıbi mıhöp, manö nıñö hag lep mıhöp. Manö nıñö hag lep ap Sainai Dum nıbö apöm, ñı pai yag dauö kale nagı wög göl gı nöp mıdeinaböl; Hega me u. ²⁵ Nıbi Hega nıpe Sainai Dum ram mınöñ Arebia au rö me. Nıpe daun kub Jerusalem mıñi mıdöp u rö mıdöp. Nıhön gıñıg: Jerusalem abe ñı pai nıpe abe nagı wög gıpal. ²⁶ Pen Jerusalem kumi kabö adö lañ mıdöp au, nıbi bı wög göm aragnaböl. Ram mınöñ anıbu ami hon. *

²⁷ Hadame nöp kımap ap God Manö kalı kliñ rıköm hagla,
 “Nıbi ñı pai wem ñı pai yag dauagöp u,
 mıñ mıñ yabıt gıñab.
 Nıbi ñı pai daunıg göm ñıñagöp u,
 aıj gö nıñöl gı, ñıñı lınab.
 Nıbi ñı pai wem u,
 ıf nıpe kub mıdnıg gaböl;
 pen nıbi nugmul aip ajmıdıl u,
 ıf nıpe kub mıdagnaböl,” a gıla. *

* [4:22: Jen 16:15; 21:2](#) * [4:23: Ro 9:7-9](#) * [4:26: Hib 12:22;](#)

[Rep 21:2,10](#) * [4:27: Ais 54:1](#)

28 Añ mam bi. God nipe manö klö nıñö hag lö, Sera Aisak yag daua. Pen anıb unbö rö nöp, God manö klö nıñö hag lö, kale ñı pai nıpe mıdpım. Anıb u, kale Aisak rö mıdpım.*

29 Ñın anıbu, Ebrahim ñı nıpe nıbi bi ñı pai yag daubal rö nöp yag daua ñı u, uraköm, nımam ado God Ana gö yag daua u nıp nıñö, mulu lugö, gı naj ga. Anıb u rö, mıñı Juda nıbi bi lo manö nıñbal gau, hanıp nıbi bi Jisas nıp nıñ udpun gau u rö nöp gıpal.*

30 God Manö u kalı kılın rıköm hagla, “Nıbi wög gı ñeb amıl mıhau kalıp hag yumön. Nıbi nagı wög gı ñeb ñı nıpe u, nıbi kabö göl udmön ñı yag dauna u, nan nıpe rımnıp udagnab,” a gıla.

31 Anıb u, añ mam bi nıñım! Hon nıbi nagı wög gı mıdöp ñı pai nıpe rö mıdagpun; hon nıbi kabö göl nagı wög gagmıdöp ñı pai nıpe rö mıdpun.

5

Nagı mıdaino, Krais hanıp rau adog uda u me, Juda lo manö gau lo hon wasö

¹ Krais hanıp böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanıp manö kub hagagnım, a göm, hanıp rau adog uda. Krais anıg ga u gası nıñöl gı nöp mıdaimım; nöd Juda lo manö u bi kub kale rö lö, nıp nıbi bi nagı wög gep rö mıdmıdim u, kauyañ ado gı arıgmım. ² Yad Pol kalöp manö hagabin i nıñ aij gı mım! Juda kai manö hon udmım a gıpal gau kalıp yau a gıpe, hañ kalöp rıb gı dö geınaböl u, hainö Krais kalöp

* 4:28: Ro 9:7 * 4:29: Jen 21:9-10; Jon 8:35

gĩ ñĩnĩm rō lagnab. ³ Yad kalöp kauyan hag aij gĩnĩg gabin! Bĩ gau manō hon udmim a gĩpal gau kalĩp yau a gĩpe, hañ kalöp rĩb gĩ dō geinaböl u, hainō kale Juda lo manō u magōñhalō udmim hain gĩmim. ⁴ Kale, “Juda lo manō hain gĩno arō, God hanĩp nĩñöm, ‘Nĩbi bĩ kamĩñ aij yad,’ a gĩnab,” a gĩ gasĩ nĩñbim nĩbi bĩ gau, Krais nĩp arō gĩpim; nĩbi bĩ nĩpe mĩdagpim. Kale anĩg gĩmim nĩñbim rō, Krais kalöp mög nĩñöm udnĩm rō lagöp. ⁵ Pen God Ana hanĩp an dan mĩdöp nĩbi bĩ gau, God hanĩp nĩñöm, “Nĩbi bĩ kamĩñ aij yad,” a gĩnab ñĩn u abad mĩdun aij gö nĩñöl gĩ, gasĩ halō mĩdpun. ⁶ Nĩbi bĩ Krais Jisas nĩp cĩg mĩdpal gau, hañ rĩb gĩ dō göp aka rĩb gĩ dō gagöp u nan yĩharĩñ. Nan kub añĩ nöp mĩdöp: Krais nĩp nĩñ udun, nĩbi bĩ gau kalĩp mĩdmagö lun. *

⁷ Kale nöd aj aij gĩmĩdim u pen mĩñĩ bĩ an kalöp adan bĩnöm rĩkajĩp nĩñöm manō nĩñö u arō gĩpim? ⁸ God kalöp adan bĩnöm rĩkajĩp nĩñöm manō nĩñö u arō gagpim. Nĩpe nöp me kalöp wiñ alab. ⁹ Nĩbi bĩ gau nan yĩs a gal u manō ap hagöm hagpal, “Yĩs pro marap plaua rin kub yan halō lĩlō, yĩs anĩbu ke aram aram aram plaua anĩbu kub yabĩñ rannab,” a gĩpal. * ¹⁰ Krais aip jĩm ñöl mĩdpun u me, yad nĩñbin manō yad hagajĩn anĩbi kale ke anĩb unbō rō nöp nĩñnabim. Pen bĩ an nĩpe apöm manō pĩral hagö, kale gasĩ ap ap nĩñnabim u, bĩ anĩbu manō kub nĩñöm pen ilön udnab. *

¹¹ Pen añ mam bĩ nĩñim! Krais nĩbi bĩ nĩñ udpal

* **5:6:** 1Ko 7:19; Gal 6:15 * **5:9:** 1Ko 5:6 * **5:10:** Gal 1:7; 2Ko 11:15

gau kalip hañ rīb gi dö gımim a gıbnep, bı gau yıp gi naij gagblap. Yad hañ rīb gi dö gımim a gıbnep, Krais nıpe nıbi bı gau a göm, mab ba lañ uma manö aij anıbu nıñlö mulu lugagbö. ¹² Pen gası yad, bı manö pıral haglö dui gıpım bı anıb gau kalıp ke böñ nöp rīb gi dö gınaböl u aij!

¹³ Pen añ mam bı. Krais hanıp böñ nöp rau adog uda u, hainö Juda lo manö ap hanıp manö kub hagagnım, a göm, hanıp rau adog uda. Pen gası anıbu nıñmım, gası kale ke nıñmım, hañwañ gagmım; nıbi bı gau kalıp mög nıñmım, ud aij gımim. * ¹⁴ God lo manö u magöñhalö ud jım ñöl, manö magö añı ap nöp mıdöp: “Kale ke mıdmagö lıbım rö, nıbi bı rımnap kalıp u rö nöp mıdmagö lımım.” * ¹⁵ Anıb u, kale ke nıñ aij gımim. Kaj kain gau gıpal rö mulu lugö, pen pen gınabım u, magöñhalö ap lug paknabım.

Gası ke nıñbım adö u arö gımim, God Ana u gası ñınım rö gımim

¹⁶ Anıb u, kalöp hagabin, God Ana gası ñöb adö u nöp gımim. Anıg geinabım me, gası kale ke nıñmım, nan si nan naij gımıdım adö u arö gınabım. ¹⁷ Gası anıb mıhau, ap böñ lap fııp gi ud arnab, ap böñ lap fııp gi ud arnab u me, gun a gınabım adö u gımim rö lagnab. * ¹⁸ Pen God Ana kalöp gası ñö nıñöl gi gıpe arö, Juda lo manö gau lo kale wasö. ¹⁹ Pen nıbi bı gası kale ke nıñöm gımıdal adö u, nıbi si bı si göm, hañwañ gi ajöm, gi naij yabıñ göm; * ²⁰ nan

* **5:13:** 1Pi2:16 * **5:14:** Ro 13:9 * **5:17:** Ro 7:15-23 * **5:19:** 1Ko 6:9-10

yiharıŋ gau sabe göm, kuj göm, aiön paköm; nıbi bı gau kalıp mulu kal nıŋöm, pen pen göm, nan kale gau yad rö mıdagöp a göm, hibur naij gö, yad ke bı kub mıdnam a göm, pen pen hagöm, am ke ke asık mıdöm, ²¹ nan kale gau yad rö mıdaiböp, a göm; ñıg klö ñıŋöm hauł alöm, nan magö iru nöp ñıŋöm, nan nıŋeb nıŋagep göm, gı naij yabıł gıpal. Yad kalöp nöd hagnö manö u mıñi kauyaŋ kalöp hagabin: nıbi bı anıbu rö gı mıdpal gau, God kalıp udöm abad mıdageinab.

²² Pen nıbi bı God Ana kalöp gası ñö nıŋöl gı gılö arab gau, nıbi bı gau mıdmagö löm, mıñ mıñ göm, hibur hain hain mıdöm, nıbi bı rımnap gau mög nıŋöm, gı aij göm, manö kale ke hagnaböl u anıb unbö rö nöp göm, ²³ nıbi bı rımnap aip manö hain hagöm ud aij göm, nıbi bı rımnap kalıp gı naij gılö, pen kal juagnaböl. Anıg gı naböl u, lo manö ap kalıp manö kub hagagnab.

²⁴ Kraıs Jısas nıbi bı nıpe gau, gası ke nıŋöm hałöwałö gı mıdal nagı adö anıbu arö gıpal. Nagı adö gı mıdun anıbu, mab kros ba laŋ Kraıs Jısas aip umöb. * ²⁵ Anıb u, God Ana u nöp hanıp kamıŋ hain nıbö ñö, kamıŋ mıdpun u me, God Ana nan nıhön hanıp hagnım u, anıb unbö rö nöp gun. ²⁶ Pen hon ke hib kub mıdan, a gun, pen pen hagnun, nan kale gau nan yad rö mıdaiböp, a gun, gası nıŋagun. *

6

Nıbi bı gau mıdmagö lımim, gı aij gımim

* 5:24: Ro 6:6; Kol 3:5 * 5:26: Plp 2:3

¹ Añ mam bi. Nibi bi hon rimnap nan si nan naj adö rimnap gaiöl u, kale nibi bi God Ana kalöp an dan midöp nibi bi gau, kalip manö hain hain hagnim, hag aij gipe, kauyan mid aij göl. “Ñin rimnap hon u rö nöp ginabun rö löp,” a gimim, niñ aij gimim. * ² Nibi bi hon rimnap niñör gainim, kalip mög niñmim abad midpe, mid aij göl. Anig ginabim u, Krais lo nipe haga rö ginabim. * ³ Hon ke nan aij ap midagöp. Nibi bi rimnap, hon ke nibi bi aij a ginaböl u, pir alnaböl. ⁴ Bi anibu bi aij aka yad bi aij, a gimim, gasi u niñagnim; yad ke gi aij gipin aka gi aij gagpin a gimim, gasi u nöp niñmim. ⁵ Niñhön ginig: hon añi añi marö ke ke midöp rö niñun, niñhön niñhön gun mid aij ginabun u, ke niñ aij gun. *

⁶ Pen nibi bi Krais manö aij hag niñbal gau, nibi bi manö anibu niñbal gau, manö hag ñeb nibi bi anib gau kalip hauł gagöl; nan aij kale midöp gau kalip rimnap nime li ñöl. *

⁷ Pen, God bi hauł, yad nan si nan naj ginabin nipe niñagnab, a gimim, niñagnim. Ginabun rö, hanip pen u rö nöp ginab. Hon niñbun, nan yimnabun rö nöp halnabun; nan ke rimnap hal dauagnabun. * ⁸ Anib u, gasi hon ke niñbun rö nan yimun a ginabun u, adan naj amöl gi, böñ nöp lug pakun, mab pör inab u halnabun. Pen God Ana gasi ñöb rö nan yimun a ginabun u, God Ana u hanip gö, kamñ pör midep magö u nöp halnabun. ⁹ Anib u, iru niñun, gi aij gipun u arö

* **6:1:** Mad 18:15 * **6:2:** Ro 15:1 * **6:5:** Ro 14:12 * **6:6:** 1Ko 9:11,14 * **6:7:** Ro 8:13

gagun, klö gi nan yimun, ñin hain u nan magö aij halnabun. ¹⁰ Pen nan ñineb anibu pidöñ gagöp ñin i, nibi b+ Krais lau adö midpal gau kalip ud aij gun rö leinab u, ud aij gun. Pen nibi b+ yiharin gau kalip magöñhalö u rö nöp gun.

Krais hanip a göm mab kros ba lanj uma u nöp nan kub yabit

¹¹ Yad hagnö, mam ap köp anibi kal+ klijn riköp. Pen miñi ñimagö yad ke kal+ klijn rikabin u me, manö magö kub kub rö kal+ klijn rikabin.

¹² B+ hañ romanj nöp ninöm, u aij, u naj, a gimidal b+ gau, kale klö göm hañ rib gi dö gimim a gipal. Krais uma manö u nöp hagno, b+ Juda rimnap kal juöm, hanip gi naj ginaböl, a göm me, anig hagaböl. ¹³ Hañ kale ke rib gi dö gipal u pen Juda lo manö gau magöñhalö hain gagpal. Kalöp hañ rib gi dö gimim a gipal u, hainö kale ñinñ löm, Juda b+ gau rimnap kalip hagnaböl, “Hon hagno manö hon udöm hañ romanj kale anig anig gipal,” a ginaböl. ¹⁴ Pen yad nan añi ap nöp gasi ninem miñ miñ gabin: Jisas yip, a göm, mab kros ba lanj umö, yad aip umnö rö löp u ninem me, miñ miñ gabin. Nipe aip umnö anibu, b+ böñ nöp umöb rö u midnö, nibi b+ minöñ naböñ i nibö nan kale miñ miñ gipal gau, yad aij gagöp. Pen nibi b+ anib gau u rö nöp yip ninjö, yad nan yiharin ap rö lö, b+ böñ nöp umöb b+ ap rö midpin.

¹⁵ Hañ rib gi dö göp aka rib gi dö gagöp u nan yiharin. Pen God gö, nibi b+ hain nibö lun, nibi b+ nipe midpun u nan yabit. * ¹⁶ Manö hagajin hain gipim nibi b+ gau abe, God nibi b+ nipe gau

* 6:15: Gal 5:6; 2Ko 5:17

magöñhalö abe, God kalöp mög niñöm ud aij gö niñöl gi kale agamij mid aij gi midmim.

¹⁷Yad manö magö añi ap midöp u, kalöp hagnig gabin. Jisas manö aij u hagnö, yip pakpal adlai gau midöp u me, bi rimnap apöm yip miñör rimnap ñagöl. *

¹⁸Añ mam yad gau. Bi Kub hon Jisas Krais kalöp mög niñöm, abad midainim. Anib unbö rö aij.

* **6:17:** 2Ko 4:10

Manö Kamɨŋ
The New Testament in the Kobon Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kobon long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kobon

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3850151d-322e-5e07-a069-b89a616a091d